

Soạn văn lớp 12:

Bài Người lái đò sông Đà

I. Tác giả & tác phẩm

Tác phẩm

- Người lái đò sông Đà là bài tùy bút được in trong tập sông Đà (1960) của Nguyễn Tuân.
- Tác phẩm tiêu biểu cho phong cách nghệ thuật của Nguyễn Tuân: Uyên bác, tài hoa, không quản nhọc nhằn để cố gắng khai thác kho cảm giác và liên tưởng phong phú, bộn bề, nhằm tìm cho ra chữ nghĩa xác đáng nhất, có khả năng làm lay động người đọc nhiều nhất.

II. Hướng dẫn soạn bài

Câu 1 (trang 192 sgk Ngữ Văn 12 Tập 1):

Sông Đà, tập bút kí đặc sắc trong đó Người lái đò sông Đà là thành quả của nghệ thuật có được từ chuyến đi gian khổ và hào hứng của nhà văn Nguyễn Tuân đến miền Tây Bắc.

- Tác phẩm từ chất liệu thực tế đầy sinh động, chân thực, cụ thể.
 - Miêu tả cụ thể, chi tiết từ nhiều góc độ khác nhau.
- Nhà văn đã quan sát rất công phu và tìm hiểu kĩ càng khi viết về sông Đà và người lái đò sông Đà.

Câu 2 (trang 192 sgk Ngữ Văn 12 Tập 1):

Tác giả dùng các biện pháp nghệ thuật để khắc họa hình ảnh của một con sông Đà hung bạo:

- Lối so sánh độc đáo: nó rống lên như tiếng một ngàn con trâu mộng đang lồng lộn giữa rừng vầu, rừng tre,..
- Các cấu trúc câu trùng điệp: nước xô đá, đá xô sóng, cuộn cuộn luồng gió gùn ghè suốt năm.
- Phép nhân hóa: mặt nước hò la vang dậy.. ủa vào bẻ gãy cán chèo, cái thằng đá tướng đứng chiến ở cửa vào đã tui ngui cái mặt lá xanh lè..

→ Sự kết hợp các thủ pháp nghệ thuật đã tái hiện cảnh tượng của một sông Đà hùng vĩ, dữ dội.

Câu 3 (trang 192 sgk Ngữ Văn 12 Tập 1):

- Vẻ đẹp trữ tình của sông Đà được thể hiện qua những góc nhìn khác nhau khi thì từ trên cao xuống, lúc lại được quan sát từ xa đến gần, khi thì là quan sát cận cảnh.

- Miêu tả những nét trữ tình của sông Đà, Nguyễn Tuân có cách liên tưởng bất ngờ: con sông Đà tuôn dài như một áng tóc trữ tình, đầu tóc chân tóc ẩn hiện trong mây trời Tây Bắc bung nở hoa ban hoa gạo tháng hai..

- Những hình ảnh dịu dàng trong sáng đầy thi vị: màu nắng tháng ba Đường thi, con hươu, tiếng còi sương, tiếng các đập nước..

- Tác giả viết những câu văn như thơ về mặt ý tưởng và thanh điệu, dùng chen câu thơ của Tản Đà “Hỡi ông khách sông Đà, có phải ông cũng vừa nghe thấy một tiếng còi sương” rất gợi tả dòng sông dịu dàng, thơ mộng, gắn bó thân thiết với con người.

Câu 4 (trang 192 sgk Ngữ Văn 12 Tập 1):

* Trong tác phẩm, người lái đò sông Đà được hiện lên như một con người lao động đồng thời như một nghệ sĩ.

- Ông bình tĩnh, ung dung đối đầu với sự hung bạo và nham hiểm của ghềnh thác sông Đà.

- Người lái đò như một viên tướng già xung trận, rất mực oai phong, tinh táo, tìm hiểu, nắm chắc đối phương ứng phó linh hoạt để giành phần thắng lợi.

- Cái chết kề bên nhưng mà khi vượt thác xong, người nghệ sĩ tài hoa vẫn: “ung dung đốt lửa trong hang đá, nướng ống cơm lam, bàn tán về cá anh vũ và dường như quên ngay cuộc chiến đấu với thác ghềnh ban nãy”.

→ Vừa có tư thế vị anh hùng vừa có phong cách của một nghệ sĩ tài hoa tài tử.

* Với sức tưởng tượng sáng tạo của Nguyễn Tuân, đoạn tả cuộc chiến đấu ác liệt giữa người lái đò và thác dữ hiện lên trước mắt người đọc như một đoạn phim sôi động, hấp dẫn và đầy kịch tính.

- Thác dữ như kẻ thù, như những con vật hung ác được nhà văn thể hiện sinh động bằng các biện pháp nghệ thuật: so sánh, nhân hóa: rống lên như tiếng ngàn trâu mộng,

rung tít lên như tuyến bin thủy điện; Như thể quân liều mạng, dòng thác hùng beo đang hồng hộc thể mạnh.

- Còn người lái đò như thể một viên tướng giả xông vào trận đồ bát quái với muôn vàn hiểm ác.

→ Con người trí dũng tài nghệ tuyệt vời.

=> Qua đó có thể thấy, thiên nhiên Tây Bắc quý như vàng, nhưng con người Tây Bắc mới xứng đáng là vàng mười của đất nước ta.

Câu 5 (trang 193 sgk Ngữ Văn 12 Tập 1):

Ví dụ: Đoạn văn viết về vẻ vẻ trữ tình sông Đà với những câu văn mềm mại:

“ Con sông Đà tuôn dài tuôn dài như một áng tóc trữ tình, đầu tóc, chân tóc ẩn hiện trong mây trời Tây Bắc bung nở hoa ban hoa gạo tháng hai và cuồn cuộn mù khói núi Mèo đốt nương xuân...”

→ Sông Đà trên trang văn của Nguyễn Tuân đa sắc màu, có hồn, có một không hai trong lịch sử văn học nước nhà. Sông Đà thơ mộng đến độ tuyệt mỹ, tuyệt vời.

Luyện tập

Cảm nghĩ đoạn văn mà mình yêu thích, có thể chọn đoạn văn miêu tả vẻ vẻ đẹp trữ tình của sông Đà: Con sông Đà tuôn dài tuôn dài như một áng tóc trữ tình, đầu tóc, chân tóc ẩn hiện trong mây trời Tây Bắc bung nở hoa ban hoa gạo tháng hai và cuồn cuộn mù khói núi Mèo đốt nương xuân...”

- Nguyễn tuân đã tạo nên một bức tranh sông Đà nên thơ, nên họa trong những câu văn giàu nhạc điệu kết hợp các biện pháp nghệ thuật so sánh, nhân hóa..

→ Sông Đà có thể sánh ngang với công trình tuyệt mỹ của tạo hóa.

- Sông Đà trên trang văn của Nguyễn Tuân đa sắc màu, có hồn, có một không hai trong lịch sử văn học nước nhà. Sông Đà thơ mộng đến độ tuyệt mỹ, tuyệt vời.
